

HEPATIITTIN VIROLOGINEN DIAGNOSTIIKKA

Hepatiitin aiheuttajaviruksia on useita, joista paremmin tunnetaan nykyisin viisi, hepatiittivirukset A, B, C, D ja E. Lisäksi myös muut virukset, Suomessa lähinnä sytomegalovirus (CMV) ja Epstein-Barrin virus (EBV) voivat aiheuttaa hepatiitin taudinkuvan. Hepatiitti A ja E tarttuvat oraalisesti kontaminoituneen ruoan ja veden välityksellä, hepatiitti B, C ja D veren ja eritteiden välityksellä, seksuaalitartuntana sekä vertikaalisesti äidistä lapseen. HAV ja HEV eivät aiheuta kroonisia infektoita, sen sijaan HBV, HCV ja HDV aiheuttavat.

Alla suositusluonteinen lista hepatiittipotilaan selvittelyssä käytettävistä virologisista tutkimuksista. Tutkimusvalintaan vaikuttavat luonnollisesti anamnestiset tiedot tartuntamahdollisuuksista.

Akuutin hepatiitin laboriodiagnostiikka

	Ensisijaiset tutkimukset		Toissijaiset/lisätutkimukset	
HAV	1601	S-HAVAbG		
	1602	S-HAVAbM		
HBV	1605	S-HBsAg	1606	S-HBcAb
	3347	S-HBcAbM	4312	S-HBVNhO
HCV	3815	S-HCVAbG	4314	S-HCVNhO
HDV	–	–	3521	S-HDVAb
HEV	–	–	4313	S-HEVAb
muut	4169	S-CMVAbM		
	1337	S-EBVAbM		

Kroonisen hepatiitin laboriodiagnostiikka

	Ensisijaiset tutkimukset		Toissijaiset/lisätutkimukset	
HBV	1605	S-HBsAg	1604*	S-HBeAg
			1607*	S-HBeAb
			1606	S-HBcAb
			1720	S-HBVNh
HCV	3815	S-HCVAbG	1721	S-HCVNh
			1859	S-HCVNhty
HDV	–	–	3521	S-HDVAb

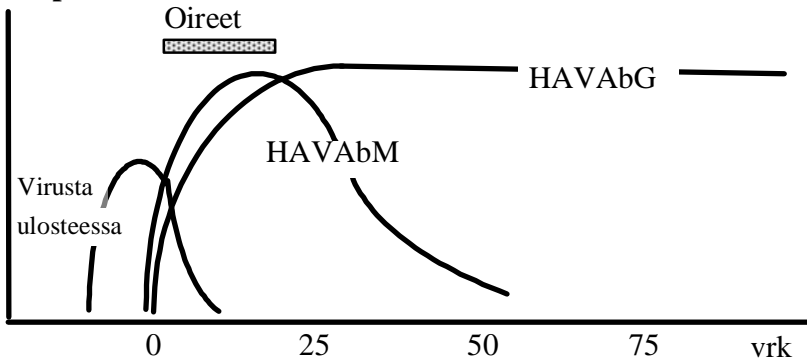
Hepatiittien immuniteettimääritykset

	Ensisijaiset tutkimukset		Toissijaiset/lisätutkimukset	
HAV	1601	S-HAVAbG		
HBV	1608	S-HBsAb	1606	S-HBcAb
HEV	4313	S-HEVAb		

* TYKSin atk-järjestelmässä pyyntö 25011 S-HBe sisältäen molemmat

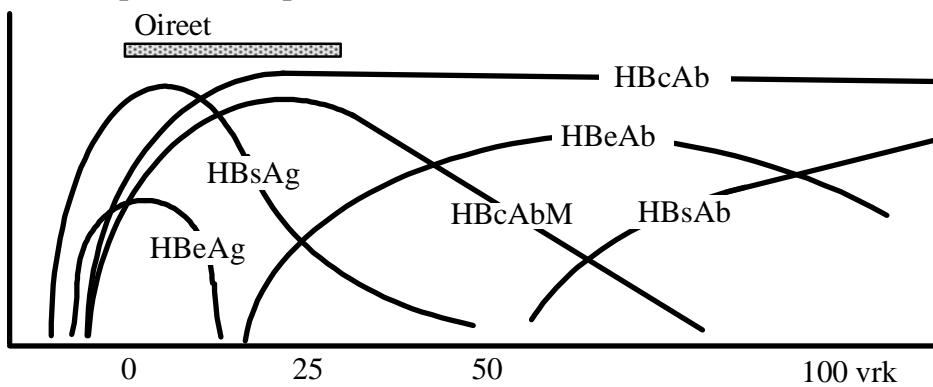
Hepatiitti A –infektioita diagnosoidaan Suomessa 20 – 50 vuodessa. Muiden kuin suonensisäisten huumeiden käyttäjien keskuudessa tavatuista tartunnoista valtaosa on matkailuun liittyviä. Tuoreen infektion diagnostiikka perustuu lyhytaikaisen IgM vasta-ainevasteen osoittamiseen.

Hepatiitti A –infektio

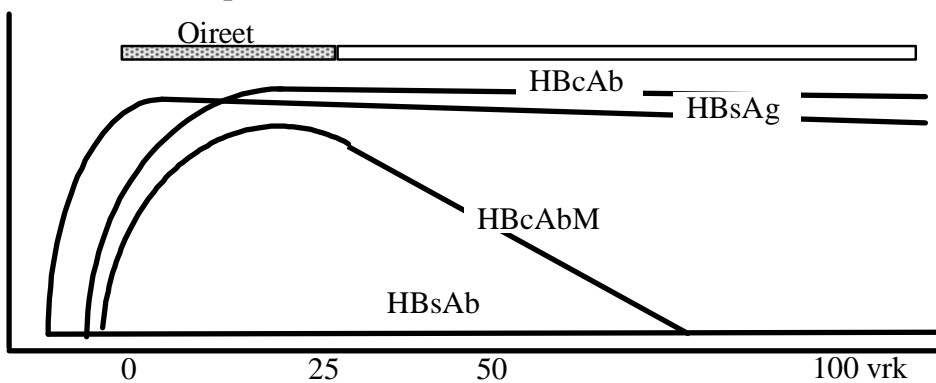

Hepatiitti B –tartuntoja todetaan Suomessa 20 – 50 akuuttia ja noin 200-300 kroonista uutta tapausta vuodessa, useimmat seksuaalitartuntana tai huumeiden käytön yhteydessä saatuina. Ensisijaiset testit ovat HBsAg-määritys, joka on positiivinen sekä akuutissa että kroonisessa hepatiitti B –infektiossa, sekä HBcAbM-määritys, joka on positiivinen vain akuutissa hepatiitissa. Hoitovasteen seurantaan käytetään kvantitatiivista nukleiinihappo-osoitusta (S-HBVNh).

Akuutti paraneva hepatiitti B –infektio

Kroonistuva hepatiitti B –infektio

Hepatiitti B markkerit ja

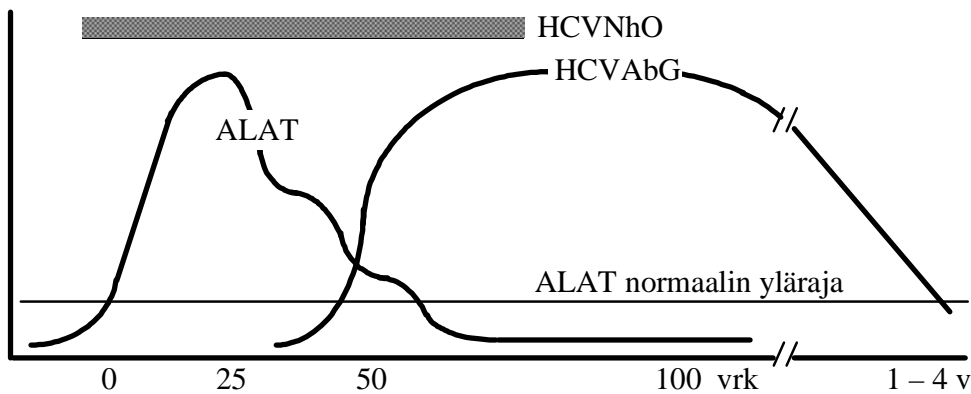
niiden merkitys

HBsAg	s- eli pinta-antigeeni henkilöllä on akuutti tai krooninen HBV-infektio ja hän on tartuttava
HBcAg	core- eli ydin-antigeeni (ei esiinny vapaana verenkierrossa)

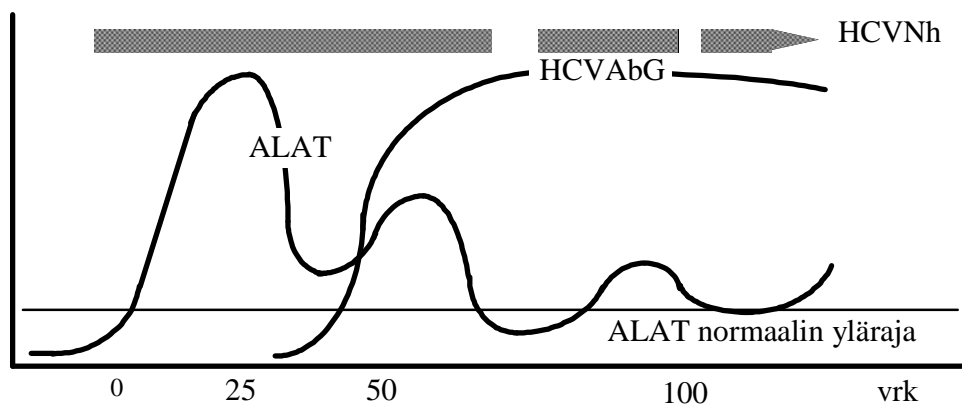
HBeAg	e-antigeeni henkilöllä on akuutti tai krooninen HBV-infektio ja e-antigeeni viittaa kohonneeseen tartuttavuuteen
HBsAb eli anti-HBs	s-antigeenin vasta-aine henkilö on sairastanut HBV-infektion tai on rokotettu, ei virusta elimistössä, henkilö ei ole tartuttava
HBcAb eli anti-HBc	c-antigeenin vasta-aine henkilö on sairastanut HBV-infektion tai sairastaa parhaillaan, voi olla tartuttava (tällöin henkilö on myös HBsAg-positiivinen) rokotus ei saa aikaan anti-HBc-vasta-aineita
HBeAb eli anti-Hbe	e-antigeenin vasta-aine henkilöllä ei ole e-antigeenia, mutta hänellä voi silti olla s-antigeeni ja hän voi olla tartuttava
HBVNh	viruksen nukleiinihappo (DNA) henkilöllä on akuutti tai krooninen HBV-infektio ja hän on tartuttava

Hepatiitti C on yleisin virushepatiitin aiheuttaja, infektiota todetaan yli 1000 vuodessa. Valtaosa (yli 90 %) infektiosta on todettu huumeidenkäyttäjillä. Diagnostiikka perustuu vasta-ainemääryksiin ja nukleiinihappo-osoitukseen. Paranevassa infektiossa vasta-aineet useimmiten häviävät muutamassa vuodessa kun taas kroonisesti infektioituneilla ne yleensä säilyvät. Vasta-ainepositiivisia tulee siten pitää tartuntavaarallisina. Tartuntavaarallisuuden varmistamiseen käytetään viruksen nukleiinihapon kvalitatiivista osoitusta PCR-menetelmällä (S-HCVNho), hoitovasteen seurantaan kvantitatiivista osoitusta (S-HCVNh).

Akuutti paraneva hepatiitti C -infektio

Kroonistuva hepatiitti C -infektio

Hepatiitti D on HBV:n läsnäoloa tarvitseva epätäydellinen virus, joten taudin voi saada ainoastaan yhdessä HBV:n kanssa tai superinfektionä, jos on ennestään HBsAg-kantaja. Infektiot ovat Suomessa harvinaisia, 0 – 3 tapausta vuodessa suonensisäisten huumeiden käyttäjillä.

Hepatiitti E on kehitysmaiden tauti, joka on aiheuttanut suuria veden välityksellä levinneitä epidemioita mm. Intiassa. Tauti on länsimaissa harvinaisen, Suomessa todetaan 0 – 5 tapausta vuodessa matkailijoilla.

	HAV	HBV	HCV	HDV	HEV
tartuntatiet	oraalinen	veri	veri	veri	oraalinen
Itämisaika (vrk) (keskiarvo)	15 – 45 (30)	40 – 180 (70)	15 – 140 (50)	30 – 60 (45)	15 – 60 (40)
Oireisia akuuteista (%)	30 ¹	40	25	50 ?	20
Fulminantteja akuuteista (%)	0.3	0.8	0.1	10	0.5 ²
Kantajiksi (%)	0	5 ³	50 – 80	70	0
kirroosi (%)	0	1	20 – 40	40 – 70 ⁴	0
hepatooma	ei	kyllä	kyllä	kyllä?	ei

¹ Alle 5-vuotiaalla lähes aina oireeton, aikuisilla yli 50 % oireisia

² Raskaana olevilla 15 – 20 % fulminantteja, joihin liittyy 80 – 90 % kuolleisuus

³ Riippuu sairastumisikästä, vastasyntyneistä 90 %, aikuisista 5 %

⁴ Kun potilas krooninen HBV:n kantaja, yhteisinfektioissa riippuu HB:n paranemisesta